

Bible

Písmo svaté

(vznik 12. st. př. n. l. – 2. st. n. l.)

základní charakteristika

(www.wikipedia.cz)

K zamyšlení na úvod:

1. Vyjádřete se a diskutujte v plénu o tom, jaké dosavadní zkušenosti máte s touto světově známou knihou.
2. Domníváte se, že půjde o literární dílo výhradně náboženské?
3. Má tato kniha jednoho jediného autora?
4. Vznikla tato literární památka v krátkém časovém intervalu?
5. Našli bychom tuto knihu ve vaší domácí rodinné knihovně?

Víte, jak vznikl název této knihy?

Z řeckého slova *biblia* = svity, knihy (původně množné číslo)

- až ve středověku se vžil plurálový tvar *biblia* pro označení jedné knihy

Co bychom měli vědět o Bibli?

- základní památka hebrejského písemnictví
- literární dílo starověké literatury, které je zároveň dodnes jedním nejrozšířenějších a nejvydávanějších na světě (překlad do cca. 1800 jazyků)
- soubor svatých knih (židovských a křesťanských liturgických textů), ale i sbírka knih historických, filozofických, právnických a literárních
- spolu s antickou literaturou bývá považována za nejvýznamnější pramen umělecké inspirace, ze kterého čerpají náměty jak výtvarní umělci a spisovatelé, tak i většina historických období a uměleckých směrů

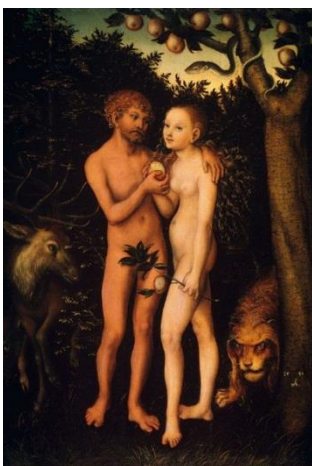
Znáte nějaká umělecká díla (obrazy, sochy, knihy, filmy, muzikály, atd.), která ztvárňují biblické motivy?

Nechte se inspirovat příklady na obrázku:

(Michelangelova freska *Stvoření Adama* v Sixtinské kapli)

(www.wikipedia.cz)

(*Adam a Eva v ráji*, olejomalba, Lucas Cranach st.)

(www.wikipedia.cz)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zajímavost z hlediska literárního:

- cenná literární památka

Bible se skládá z mnoha žánrově různorodých knih:

mýtická vypravování

historické kroniky

duchovní lyrika (duchovní píseň, modlitba)

příslloví

světská lyrika (milostná, svatební)

proroctví

právní předpisy

filozofická úvaha

Zopakujte si výše uvedené literární pojmy nejprve ve dvojici. Poté vybrané dvojice studentů prezentují své názory před třídou.

STRUKTURA a jednotlivé části Bible

2 základní části

STARÝ ZÁKON

- popisuje základy judaismu

doba vzniku 12. st. – 2. st. př. n. l.

zapsán v hebrejštině a aramejštině

NOVÝ ZÁKON

- popisuje základy křesťanství

doba vzniku 1. – 2. st. n. l.

zapsán v řečtině

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

STARÝ ZÁKON - bible hebrejská

Prostudujme si, jak se nazývají jednotlivé části Starého zákona.

1. nejstarší část **Pět knih Mojžíšových** (tzv. Pentateuch neboli Tóra)
  - 1) Genesis (počátek, vznik) – mýtická vypravování o stvoření světa a prvních lidí Adama a Evy, vyhnání Adama a Evy z ráje, zavraždění Abela bratrem Kainem, potopě světa a arše Noemově, o stavbě babylónské věže, o praotci Abrahamovi a jeho potomcích, o hříšných městech Sodomě a Gomoře
  - 2) Exodus (odchod) – vypravování o izraelitském lidu, kteří vedeni Mojžíšem opouštějí Egypt, kde žijí v bídě a otroctví. Rudé moře překračují suchou nohou díky řízení Boha, poté 40 let putují pouští. Mezi Bohem a jeho lidem je nakonec prostřednictvím Mojžíše na hoře Sinaj uzavřena smlouva, tzv. Desatero (Deset přikázání božích), jehož text je vytesán do kamenných desek.
  - 3) Leviticus
  - 4) Numeri
  - 5) Deuteronomium – s Mojžíšovými promluvami a morálními poučeními
2. **Knihy soudců, Samuelovy knihy a Královské knihy** – zachycují osudy Izraelitů v době vlády králů Saula, Davida a Šalamouna
Knihy prorocké – promlouvají nejen k soudobým posluchačům, ale až dodnes aktuální
Jób – filozofická skladba. Jób je spravedlivým a bohabojným člověkem, jemuž Bůh žehná. Nicméně Satan pomluví jeho bezúhonnost a Bůh, aby vyzkoušel jeho věrnost, vydá Jóba do Satanových rukou. Jób ztrácí své děti, bohatství a fyzické síly, ale nepřestává věřit v Boha, proto jej Bůh na konec za jeho věrnost a stálost odměnil.
3. **Knihy básnické (mudroslovné)**
Žalmy – 150 básní, duchovní lyrika (modlitby, hymnické písně)
Přísluví
Píseň písní (taktéž Šalamounova skladba) - autorem údajně král Šalamoun (10. st. př. n. l.), milostná a svatební lyrika – jedna z nejkrásnějších milostných skladeb světové literatury

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jak rozumíte následujícím rčením, která mají svůj původ v Bibli?

- začít od Adama
- nést Kainovo znamení
- to je hotový babylon
- tady je úplná sodoma a gomora
- jobovky (Jobovy zvěsti)

NOVÝ ZÁKON - bible křesťanská

Z jakých částí se skládá mladší část Bible, si přečteme nadále:

1. Čtyři **evangelia** podle Matouše, Marka, Lukáše a Jana (z řeckého *evangelion* – radostná zpráva, zvěst – má být o příchodu Božího království, o příchodu Spasitele)

Evangelia popisují život, skutky a učení Ježíše z Nazaretu, jeho ukřižování a vzkříšení. Narodil se v Betlémě za krále Heroda Velikého (4. nebo 6. st. př. l.) jako dítě Marie a Josefa (tesař). Do 30 let žil jako jiný řadový Žid, pokřtěn v řece Jordánu Janem Křtitelem, vybral si 12 učedníků a s nimi procházel Palestinou a zvěstoval příchod Božího království, uzdravoval zázračně nemocné. Ve 33 letech zatčen a na rozkaz prokurátora v Judei Piláta Pontského ukřižován, po strastiplné cestě za hradbami Jeruzaléma k vrchu Golgota. Ježíše zradil a vydal za 30 stříbrných Jidáš Iškariotský, jeden z jeho dvanácti učedníků. Po ukřižování bylo Ježíšovo tělo snato z kříže, zabaleno do plátna a uloženo do skalního hrobu.

Víte, jak souvisejí křesťanské svátky Vánoce a Velikonoce s životem Ježíše Krista?

Velikonoce si popíšeme ještě blíže:

Ukřižování proběhlo na Velký pátek

Vzkříšení nastalo v noci mezi Bílou sobotou a nedělním Božím hodem 40 dnů poté došlo k **Nanebevstoupení** na hoře Olivetské

Evangelia obsahují četná **podobenství** (též **parabola**, z řeckého *parabolé* = přirovnání, podobenství) je forma alegorie. Spočívá ve vyjádření obecné myšlenky, životní moudrosti, mravního ponaučení apod. na základě podobného (resp. vzorového) výjevu či příběhu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHEŇ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

(Např. Podobensví o dvou stavitelích, Podobensví o marnotratném synovi, ...)

2. **Skutky apoštolů** zachycují počátky křesťanství a osudy prvních zvěstovatelů poselství o Spasiteli.
3. **Listy apoštolské** neboli **epištoly**
z řeckého *apostolos* = povoláný k šíření víry
z řeckého *epistolé* = dopisy, listy
V apoštolských listech popsán základ křesťanského náboženství.
4. Závěrečná část **Zjevení Janovo** neboli **Apokalypsa**, ve kterém apoštol Jan poodhaluje okolnosti druhého příchodu Krista, posledního soudu a nové Země. Na Zem přijíždí čtyři apokalyptičtí jezdci na koních, kterým byla dána moc, aby čtvrtinu země zahubili mečem, hladem, morem a dravými šelmami.

Jak rozumíte následujícím rčením, která mají svůj původ v Bibli?

- to je jidáš
- házet perly sviním
- mýt si nad něčím ruce
- nést svůj kříž
- být jako farizej

Nejznámější překlady Bible

Bible se rozšířila do jiných kultur a k jiným národům poměrně rychle díky překladům.

Už ve 2. – 3. st. př. n. l. byl přeložen do řečtiny Starý zákon, tzv. **Septuaginta**.

Do Evropy se Bible dostala díky latinskému překladu sv. Jeronýma (4. – 5. st. n. l.), překlad se nazýval **Vulgata** (z lat. *vulgatus* – lidový).

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Překlady Bible na území českých zemí

Na našem území byly přeloženy některé části Bible Cyrilem a Metodějem koncem 9. století. Bohužel tento překlad do staroslověnštiny se nedochoval.

Nejstarší český překlad Bible pochází ze 70. - 80. let 14. stol., jde o tzv. **Drážďansko-leskoveckou bibli**.

Nadále je významná **Bible kralická**, která vznikla v prostředí Jednoty bratrské (1579-1594) a usilovala o vytříbený dokonalý jazyk.

Nejmodernější překlad bible do češtiny pochází ze 70. let 20. st., označuje se jako **ekumenický** (všeobecný, světový) a podíleli se na něm odborníci různých křesťanských vyznání, kteří usilovali o odstranění rozdílů mezi křesťanskými církvemi.

PRO ZAJÍMAVOST

Bible kralická je česká tištěná bible, kterou z původních biblických jazyků (hebrejštiny, aramejštiny a řečtiny) přeložili překladatelé a teologové původní Jednoty bratrské. Svůj název dostala podle místa vytištění, kterým byly jihomoravské Kralice. Je to **první český překlad bible z původních jazyků**, nikoli z latinské Vulgáty.

(www.wikipedia.cz)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

APOKRYF (knihy apokryfní)

z řeckého *apokryfos* – tajný skrytý

Teologie užívá pojmu „**apokryf**“, když označuje text, který do biblického kánonu nepatří, který byl z biblických textů církevními autoritami vyřazen, avšak svou povahou náboženského spisu se kanonickému textu v některých ohledech blíží.

V moderní době slovo „**apokryf**“ značí literární žánr, který moderním, někdy spíše parodickým způsobem zpracovává obecně známé příběhy, například biblické či antické. Je založený na netradiční interpretaci těchto příběhů.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Použitá literatura a zdroje:

Bible, Praha 2005

Literatura I, Výklad, Scientia, Praha 2003

Dějiny literatury od starověku do počátku 19. století, O. K. Soft, Vladimír Prokop

Literatura v kostce pro střední školy, Fragment, Marie Sochrová

Literatura pro 1. ročník středních škol, Didaktis

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Gutenberg Bible.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Gutenberg_Bible.jpg)

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Michelangelo Buonarroti 017.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Michelangelo_Buonarroti_017.jpg)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Renesan%C4%8Dn%C3%AD_mal%C3%AD%C5%99stv%C3%A1_D

<http://www.fishersville-umc.org/classes/ot/Week01.htm>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Bible_kralick%C3%A1

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Podobenstv%C3%AD>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Apokryf>